

МОТИВИ
към
**НАРЕДБА ЗА СТРУКТУРАТА И ОРГАНИЗАЦИЯТА НА ДЕЙНОСТТА НА
СЪДЕБНИТЕ ЦЕНТРОВЕ ПО МЕДИАЦИЯ**

В бр. № 11 от 02.02.2023 г. е обнародван Закон за изменение и допълнение на Закона за медиацията /ЗИД на ЗМ/, който бе приет от 48-ото Народно събрание и с който се въвежда задължителна съдебна медиация в производствата по гражданско и търговски дела като средство за насърчаване на използването на алтернативни способи за разрешаване на спорове, намаляване натовареността на съдилищата и повишаване на ефективността в сферата на гражданското и търговското правораздаване.

В чл. 25 от ЗМ е разписано, че подборът на медиаторите към съдебните центрове по медиация, редът за вписването и заличаването им от списъците към окръжните съдилища, тяхното обучение, мандат и контрол върху дейността им, както и дейността на координаторите на центровете се уреждат с наредба, приета от Висшия съдебен съвет. С наредбата се уреждат размерът на дължимите от страните такси за съдебния център и разносите в процедурата по медиация по висящи съдебни дела.

В чл. 84а, ал. 4 от ЗСВ също е регламентирано, че структурата и организацията на дейността на съдебните центрове по медиация, както и задълженията на координатора се уреждат с наредба, приета от Висшия съдебен съвет.

В § 10 от ЗР на ЗИД на ЗМ е предвидено задължение за Висшия съдебен съвет да приеме наредбите по чл. 25 от Закона за медиацията и по чл. 84а, ал. 4 от Закона за съдебната власт в срок до три месеца от обнародването на закона в „Държавен вестник“.

Висш съдебен съвет изпълнява проект „Въвеждане на способи за алтернативно разрешаване на спорове (APC) в съдебната система в България - пилотно въвеждане на задължителна съдебна медиация; доизграждане на мрежата от съдебни центрове във всички окръжни райони на страната; разработване на стратегия за пълноценно използване на други алтернативни способи за разрешаване на спорове“, включен в Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България.

Приемането на Наредба за структурата и организацията на дейността на съдебните центрове по медиация (Наредбата) е не просто дейност, а **ключов етап** по реформа C10.R3 „Въвеждане на задължителна съдебна медиация“ от НПВУ.

Ангажментите на България по НПВУ и сроковете за изпълнението на мерките, включени в него, са отразени в Приложение 1 към Решението за изпълнение на Съвета за одобряване на оценката на ПВУ на България (ST8091/22).

По отношение на реформата „Въвеждане на задължителна съдебна медиация“ от нашата страна се очаква до края на м. октомври 2023 г. да има влезли в сила законодателните изменения в съответните правни актове за въвеждането на задължителна съдебна медиация по някои гражданско и търговски спорове.

Отделно в Програмата за управление на Република България за периода юни 2023 г. – декември 2024 г. изрично е откроено като приоритет предприемането на действия, включително чрез законодателни инициативи, за да се осигури ефективното изпълнение на НПВУ и усвояването на следващите плащания. Без изпълнението на този ключов етап Министерски съвет не може да изпълни своевременно ангажментите си по ПВУ.

Гореописаните съображения обуславят необходимостта обществените консултации с гражданите и юридическите лица по Наредбата да бъдат проведени по реда на чл. 26, ал. 4, изречение второ, който гласи: „Срокът за предложения и становища по проектите, публикувани за обществени консултации по ал. 3, е не по-кратък от 30 дни. При изключителни случаи и изрично посочване на причините в мотивите, съответно в доклада, съставителят на проекта може да определи друг срок, но не по-кратък от 14 дни.“

Предвидените в Решението за изпълнение на Съвета за одобряване на оценката на ПВУ на България (ST8091/22) срокове, ангажиментите на Министерски съвет по Плана за възстановяване и устойчивост и предвидените в § 10 от ЗР на ЗИД на ЗМ срокове категорично представляват такива изключителни случаи, които обуславят определянето на 14 – дневен срок за провеждането на обществените консултации.

С предложения проект на Наредба за структурата и организацията на дейността на съдебните центрове по медиация се уреждат устройството и организацията на дейността на съдебните центрове по медиация, статута и задълженията на координатора на съдебния център, както и събирането на информация и координирането на дейността на центровете.

Целта на Наредбата е създаване на структура на съдебните центрове, която позволява отчитане на специфичните нужди на всеки отделен център, както и гарантиране на високото качество на провежданите в центровете процедури по медиация.

Създаването на съдебните центрове по медиация е предвидено чрез новоприетия чл. 84а от Закон за съдебната власт. В Глава Втора от Наредбата е уредено устройството на съдебните центрове по медиация. Тези центрове поначало ще функционират към окръжните съдилища, т.е. при окръжния съд ще бъдат назначени съдебни служители, които администрират процедурата по медиация (координаторите на съдебните центрове, предвидени в чл. 84а, ал. 3 от ЗСВ). Същевременно във всеки районен съд ще бъде разкрито териториално поделение на центъра по медиация, което ще предоставя необходимата инфраструктура, за да бъдат провеждани процедури по медиация.

Предвидена е възможност с решение на съдийската колегия на Висш съдебен съвет да бъдат разкривани и самостоятелни центрове за съдебна медиация при по – големите, съответно по – натоварените районни съдилища. Овластени да отправят такова предложение за създаване на самостоятелен съдебен център към районен съд са председателя на районния съд или председателя на съответния окръжен съд. В Наредбата не са изброени всички обстоятелства, при наличието на които се взема такова решение от Съдийската колегия на ВСС. Като пример в ал. 3 на чл. 7 е посочено, че такова обстоятелство съставлява броят на подлежащите на съдебна медиация дела в съответния районен съд. В Наредбата е уредена и хипотезата, при която се закрива центърът по медиация, а именно при отпадане на необходимостта от самостоятелен съдебен център.

В чл. 8 и чл. 9 от Наредбата е описан редът, по който ще се организира дейността на съдебния център. Предвидено е, дейността на съдебния център да се организира от председателя на съда, към който е разкрит, или от определен от него съдия от същия съд. Регламентирана е възможност председателят да може да възложи отделни организационни дейности на координатора на съдебния център. В наредбата е уредено и участието на медиаторите към съдебния център в организацията на дейността посредством избрани от тях трима свои представители за срок от три години. При предсрочно прекратяване на мандата на представител на медиаторите на негово място се избира друг представител на медиаторите, който довършива започнатия мандат.

В Глава Трета от Наредбата е уредена фигурата „координатор“, като са посочени неговите функции. Изрично е предвидено, че координаторът преминава задължително първоначално обучение по програма, одобрена от съдийската колегия на Висшия съдебен съвет, което включва запознаване с процедурата по медиация и особено спецификите при координиране и организация на съдебен център по медиация, както и със съдебната процедура, комуникацията със страните и техните процесуални представители, събиране на статистическа информация и обратна връзка, водене на деловодството на съдебния център. Въведена е забраната съдебни служители да извършват дейност като медиатори в съдебен център.

В Глава Четвърта от Наредбата са уредени въпросите по събирането на информация и координирането на дейността на центровете. В чл. 15 и 16 изчерпателно е посочена информацията, която се събира от координатора и за която изготвя статистика на всеки шест месеца. Много важно е задължението на координатора, посочено в чл. 18 от Наредбата, по силата на което въз основа на събраната статистическа информация и обобщената информацията от събраните обратни връзки от проведените процедури по медиация съгласно наредбата по чл. 25 от Закона за медиацията координаторът на съдебния център следва да изготви годишен отчет за дейността на центъра и го предоставя на председателя на съда, към който е разкрит съдебният център, за включване в годишния доклад на съда.

В Глава Четвърта от наредбата се създава и Съвет по въпросите на медиацията по висящи съдебни дела („Съветът“). В чл. 20 е регламентирана неговата функция, а именно да обсъжда обобщената статистическа информация относно дейността на съдебните центрове, изготвените въз основа на нея анализи, както и постъпили запитвания и предложения от председателите на съдилищата, към който са създадени съдебни центрове, или от координаторите на центровете във връзка с установени проблеми или създадени добри практики в работата на съдебните центрове.

Съветът разполага със следните правомощия, а именно да предлага решения за възникнали проблеми, да констатира положителни или негативни тенденции, свързани с дейността на съдебните центрове и прави предложения за подобряването на дейността на центровете, като предлага и подходящи мерки за това, включително и чрез необходими законодателни изменения, както и определя комуникационната стратегия на съдилищата по отношение на медиацията, осъществявана в съдебните центрове.

В чл. 20 от Наредбата са регламентирани съставът на Съвета, редът за свикване на заседания и отправянето на предложения от Съвета до Съдийската колегия на ВСС.

С цел привеждане в съответствие на подзаконовите нормативни актове един с друг, с Наредбата се правят изменения и допълнения и в Правилника за администрацията в съдилищата. Добавя се длъжността „координатор в съдебен център по медиация“ и изисквания за заемане на длъжността. С цел избягване на увеличаването на щатната численост на съдебната администрация, респективно на бюджетните разходи, е предвидено функциите на координатора да се поемат по преценка на председателя на съответния съд от административния секретар, съдебния администратор или друг съдебен служител съобразно натовареността на съда и съдебния център.

Финансовите и други средства, необходими за прилагането на новата уредба са описани във финансовата обосновка.

Приемането на нормативния акт не е предвидено в европейското законодателство.

Приемането на проект на Наредба за структурата и организацията и дейността на съдебните центрове по медиация ще доведе до изпълнение на предвиденото в § 10 от ЗР на ЗИД на ЗМ задължение за ВСС.